

Työväen Historian ja Perinteen Tutkimuksen Seura
Kesäseminaari 2014
Abstrakti

FM, tohtorikoulutettava Matias Kaihovirta
Historia, Åbo Akademi
mkaihovi@abo.fi
puh: 040-8221021

Esitelmän otsikko: ”Omat apuni eivät riitä.” Punaisten vaimojen ja leskien avustuspyynnöt ja kirjeet valkoisille isännille sisällissodan jälkeen.

Esitelmässäni tutkin punaisten vaimojen ja leskien avustuspyyntöjä ja kirjeitä Pohjan kunnan köyhäinhuoltohallitukselle ja paikallisille työnantajille sisällissodan jälkeen. Suuri osa Pohjan työläismiehistä olivat osallistuneet punaisten puolella sisällissodassa ja sodan jälkeen suuri joukko heistä vietiin vankileireille. Osa heistä teloitettiin, kuolivat vankileireillä tai olivat jo sodan aikana kaatuneet. Tässä esitelmässä perehdyn siihen miten punaisten vaimot ja perheet tulivat toimeen sisällissodan jälkeisenä aikana. Tutkin kirjeitä ja avustuspyyntöjä jota naiset kirjoittivat Pohjan kunnan valkoisille päättäjille, kysyn miten naiset yrittivät pärjätä sisällissodan jälkeisessä arjessa kun miehet, perheen-elättäjät, olivat poissa?

Sisällissodan jälkeen arjen käytännöt ja rakenteet muutuivat paikallisyhteisössä. Pohjan kunta Länsi-Uudellamaalla muodostui pääasiallisesti ruukkiryhteisöistä (Pinjainen, Fiskars, Åminnefors ja Ansku) ja suurtiloista. Enemmistö kunnan asukkaista olivat työväkeä, kunnan vähemmistö muodostui ruukkien- ja tilojen omistajista ja virkailijoista. Patriarkaalinen suhde näiden kahden ryhmien välillä oli osa paikallisyhteisön arkea ennen vallankumousta ja sisällissodan syttymistä. Patriarkaalisessa järjestelmässä oli selkeä sukupuolittunut työnjako naisten ja miesten välillä, naiset hoitivat kotia ja lapsia kun miehet olivat tehtaalla tai pellolla töissä. Perhe oli patriarkaalisen järjestelmän yksi peruspilareista, ja perheen sisällä vallitsi myös patriarkaalinen suhde: miehet perheenelättäjinä ja vaimot ja lapset elätettävänä. Kun sisällissota päättyi tunnetuin seurauksineen yhteisön yksi peruspilareista uhkasi kaatua ja johtaa koko järjestelmän sortumiseen.

Työläisnaisia uhkasi häätö isäntien omistamista asunnoista kun punaiset miehet vangittiin. Esimerkiksi Pinjaisten tehtaalla tehdasjohto vaati heti sodan päätyttyään punaisten työläisperheiden poismuuttoa tehdäkseen tilaa uusille työntekijöille. Osa punaisille miehille lankesi pitkä vankeustuomio, kuolivat vankileireillä tai tuli surmatuksi, naisten ja lasten asema yhteisössä heikkeni. Asunnottomuus ja toimeentulon romahtaminen uhkasi naisten ja punaisten perheiden arkea sisällissodan jälkeen.

Esitelmässäni tulkitsen punaisten vaimojen ja leskien toimintaa avustuspyyntöjen ja kirjeiden kautta. Problematisoin aiempaa tulkintaa punaisten vaimojen ja leskien passiivisuutta sisällissodan jälkeen. Kysyn sen sijaan miten naiset yrittivät käyttää ja hyödyntää patriarkaalisen järjestelmän sukupuolikäsitystä turvatakseen perheensä toimeentuloa. Miten naiset käyttivät patriarkaalista järjestystä hyödyksi? Perinteinen tapa toimia patriarkaalisessa yhteisössä oli työläismiesten anominen ja pyytäminen

isänniltä parannusta arkeen. Miten työläisnaiset käyttivät patriarkaalisen yhteisön keskinäistä vuorovaikutusta sisällissodan jälkeisessä arjessa?

Kyse ei ollut paluuta vanhaan järjestelmään. Kysymys oli pikemminkin siitä miten naiset yrittivät pärjätä uudessa tilanteessa kun vanha pohja tilapäisesti petti. Työläisnaiset toimi niiden normien ja perinteiden mukaisesti jota he olivat omaksuneet paikallisyhteisössään. Esitelmäni kertoo mikrohistoriallisella otteella punaisten naisten ja lasten tilanteesta ja mahdollisuudesta toimia sisällissodan jälkeisessä arjessa. Tahdon myös esitelmälläni lähestyä laajemmasta näkökulmasta perheen ja perheellisuuden merkitystä alempien yhteiskuntaluokkien arjessa 1900-luvun alun Suomessa.